

ХАНТЫ ЯСАҢ

Основана
1 ноября 1957 года

11.04.2024
№9 (3645)

9-мит май – Победа хәтл

3 >>

Ёмвоин Вулаң даһын нух питум хәтл постәсы. Юнармейцәт әня лыптәт пунсәт. П. Молданов верум хур

Дәләсум
рәтләд олаңән
путәртсәт

>> 5

Москва вошн
Югра мўев вулаң
мойлупсыйн мәсы

>> 8-9

Нявремәт
дәләсум рәт ёхләд
олаңән хәншләт

>> 14-15

Кәщә ёх вўщә ясңәт

▲ Н.В. Комарова, Артём, Д.В. Пушили́н. Интернет эвәлт вўюм хур

» Ешәк Югра мўв хәйт па неңәт! Вулаң далын вәлум ёх, Донбасс па Макеевка хуща вәлты па рәпитты хәннехуятәт! Тәмхәтл мин Денис Пушили́н, Донецкой Народной Республика кәщә хә пида, нынана Вулаң далын нух питум хәтл пида ям вўщә ясңәт китлўв. Мўң китты ям ясәңлўв ин Макеевка вошн верум кев хурас, А́тл-хәтл деты тўт пўңәлдн нынана путәртлўв!

Далъ мәнум вўшәт эвәлт

тәмхәтл 79-мит ола йис. Сырыя опрац ёхлўв фашистәт пида даяссәт, тәмхәтл па ищиты мўң хәннехуятлўв нацистәт пида тарәңләләт, Донбасс, Россия мўв яма давләләт.

СВО хуща вәлты Югра мўв хәннехә Владимир щимәщ ясңәт мәнәма сырыя хәншәс: «Увәс мўвевн ар щирн тўңщирәңә ел вәлты вәңлтәсыюв, тәм нўм мўвн ищиты яма, вешқата вәлты вәңлтыйллўв!».

Югра па Новороссия хәннехуятәт күтәлдн ләхсәңә вәлләт. Вулаң далъ ола пураитн Югра Запорожской область мўвн вәлты хуятәта ар щирн иса нәтәс. Әхәт, 2014-мит ола вўш эвәлт, Югра мўв Евпатория па Саки воша ищи нәтты вўянтәс. Тәмхәтл па мўң округев Макеевка, Авдеевка вошәта, мәта утәт иса Донецкой Народной Республика хуща вәлләт, ар щирн нәтл.

Югра мўв кәщә не ясңәт юпийн Донецкой Народной Республика кәщә хә Д.В. Пушили́н па тәмиты путәртәс:

» Ешәк Югра мўв хәннехуятәт, нынана тәм Вулаң далын нух питум хәтл пида ям вўщә ясәң китлум! Шеңк ям па мосты ясңәт тәмхәтл нын округән кәщә не Наталья Комарова тәта лупәс. Мўң тәп хәннехуятәт унтасн тәта вәллўв, рәпитлўв па

нацистәт пида даяслўв. Муй щирн мўң тәмхәтл рәт мўвлўвн вәллўв, щиты няврәмлўв елды вәлты тәм мўвәтн питләт!

Елды Наталья Комарова путәртәс, хуты Югра мўв хуятәт вешқата па тўңщирәңә кашәң вер даясты тәхетн ләщәтләт. Лўв пўңләлдн ин Междуреченск вош эвәлт вәлты хә ликмәс, мәта хәннехә па Авдеевка вош вўты пәта далъ хәрн вәс па така даясәс. Щи пәта ин тәмхәтл Артём «Герой Югры» немн юкәнтсы. Тәмхәтл лўв кимит хәннехә, мәта хуята щимәщ вулаң нем мәсы. Артём ищиты Югра мўвевн вәлты хуятәта тәм Вулаң далын нух питум хәтл пида ям вўщә ясәң китәс.

Юхи хәщум ясңәтн Наталья Комарова нәхмәс:

» Вулаң ёмәңхәтл пида Югра мўвевн вәлты хәйт па неңәт, и әрн, и нумәсн па и верн елды вәлты питлўв!

Хәнты ясәңә тулмащтәс:
Владимир Енов

«Герой Югры» немн юкәнтсы

Тәта мосванән Междуреченск вош Кондинской район эвәлт вәлты па 34-мит тәла ювум Артём, «Крестик» позывной нем тәйтты хә, Югра мўвев кәщә неңевн Наталья Комарова ин «Герой Югры» немн юкәнтсы па мевл посн катлуптәсы.

Мосл лупты, хуты тәм хәев гвардия сержант щирн Российской Федерация армияйн иса 2008-мит ола вўш эвәлт вәлтад па служиттал. Лўв 2022-мит ола вўш эвәлт специальной военной операцияләщәттәхийн рәт мўв давләл.

Яма даялстал, пәта кәщә ёхләлдн хәлум пўш Мужества орденән мойләсы.

Штурмовой отряд пид ёхләлд пида Артём немасыя

Кременной немуп тәхи далъ хәрн вәс па 80-кәм вурак ёх Серебрянской нем тәйтты па вәнт юхәт енмәлды тәхетн ил павәтсәт. Щи тәхийн Авдеевка хуща шеңк така, ямсыева ләщәтум па мўв солдатәт вәсәт. Артём щив лўв пиләла служитты и пеләк ёхләл китәс. Лўв па кимит тәхи эвәлт вуракләл хуща хәщум хуятләл пида мәнәс па ещәлт нух этум вуракәт араттәлдн щих вәлсәт.

Әхәт лыведа тўңщирәңә нәтты ямкәм арат Россия мўв солдатәт вана йисәт.

» Шеңк яма, ушәңә-сәщәңә далъ хәрн вәлмәл па тўңщирәңә лўв солдатләл пида и нумәс па и вер ләщәтмәл пәта, гвардии сержант нух питмәл па лўв верләл ямсыева тәлаңтелдн ләщәтәс, – щиты кәщайләл Артём служитты вер олаңән ишәкты непекән тәса хәншәсәт.

Югра мўвев кәщә не Наталья Комарова Артёма «Герой Югры» нем мәс па щиты путәртәс:

» Шеңк ям, хуты тәмәщ ушәң-сәщәң хәннехуятәт мўң Россия мўвев вуракәт эвәлт давләләт!

Мосл лупты, хуты мет олаң «Герой Югры» немн «Югра» батальон тәхи хуща служитты хә мойлуман тәйтсы. Щи хәннехә сыры вәлум далъ хәрн вуракәтн пәратсы. Щимәщ хәннехуятәт Россия хон пеләк мўвев тәмхәтл давләләт.

Хәнты ясәңә тулмащтәс:
Владимир Носкин

Далын нух питум хәтл постасы

Ас нопәтты тылащ яртыяңмит хәтлән 2024-мит олд Россия мўевн далын нух питум вән ёмәңхәтл 79-мит пўш постасы. Тәм олд Югра мўев хуца Вудан далын нух питум хәтл карты щўңкәт мухты верәнтса па щимәщ тәхетн, муй тәхийн шимл мир йха әктәщсәт.

Вера вән ванлтуп-сәт тәм олд ан верәнтсайт, щит антитеррористической верәт пәта. Па тәм вән ёмәңхәтлән мўң мўв ёхлўв ар тәхета яңхсәт, щит мемориаләт, музейт па сыр-сыр тәхета, мәта тәхетн далъ хәрн хулам ёх олаңән путәр мәнәс, муй тәхетн далъ хәрн хулам ёх нумәсн тәйдайт. Щи ёх хути мўң тәм нуви тәрумн тәлаңа-яма вәл-тәв пәта дыл рўвдал далъ хәрн сухәнтсәт.

Далын нух питум хәтлән мўң Югра мўв ёхлўв кашәң вән вошн па кашәң ай вошн дылаң лыптәт мемориал кевәта тәләт па щәта ух пунман, рәт мирдал нумәсн тәйман хәсла-сыйды долъләт.

Ёмвошн тәм әмәщ хәтлән арсыр ванлтупсы мәнәс, кашән олд дылаң

лыптәт постум кевәт хуца тәләт, щит Победа парк хуца, Вечной огонь немуп тәхия. Югра кәща имев Наталья Комарова ищи тәм вән ёмәңхәтлән тәта вәс, лўв Югра мўвн вәлты ёхлўв пида па тыв мойңа Сербия мўв эвәлт юхтум ёхлўв пида ищи дылаң лыптәт мемориала пунәс.

Далъ пурайн вәлум ёх ешалт вера ар йм вўща ясәң тәм хәтлән путәртса, тәмәщ немуп верәт ләщәтйлдсайт – «Фронтовые бригады» па «Парад удома ветерана». Ищи хәтлән «Парк Победы» хуца «Свеча памяти» немуп акция вәс. «Музей геологии, нефти и газа» ёх кашәң олд «Солдатский привал» верәнтләт, щәта кашәң хәннәхә рат хәрн кавәртум каврум содамат леты пищ

тәйс па каврум еплән шай яньшты. Щи киньща па далъ олаңән сыр-сыр арәт арисәт, тәта вәна йовум ёх пида вәйтәнтсәт, мәта хәннәхәйт геолог рәпатайн хўв мәр рә-питсәт. Щәлта па «Письмо солдату из будущего в прошлое» кәсупсыйн нух питум ёх ишәк непека́тн па мойлупсәтн мәсыйт.

Ёмвош хуца вәлты вән кўтуп хәрн инсталляция ванлтупсәт вәсәт, щәта Вудан далын вәлум верәт па кев эвәлт верум «Символ Победы» хурасәт ванлтәсыйт. Вош хўлэт хўват Вудан дадев нумәсн тәйты пәта автопробег верәнтса, щит ёх КВЦ «Югра-Экспо» эвәлт лә-лүмсәт па вош хўват мән-сәт. Щи вер немл «Подвига отцов достойны» вәс.

«Мўв-авәт па хәннәхә» музей хуца ищи сыр-сыр верәт вәсәт. Тәта мир әкумсәт па вантсәт, муй вўрн Москва вошн Вудан далын 79-мит олд тумпийн нух питум пәта Победа парад мәнәс. «Торум Маа» музейн Ас нопәтты тылащн нивәлдмит хәтлән интерактивной ванлтупсы

вер версәт «Нох-патум мир – Победивший народ». Тыв юхтылум ёх нумәсладн шәңкап щи ола́та рәкәнсәт, щи мурт яма ванлтәсы, муй вўрн Вудан далъ пурайн тәм мўвн ёх мирев далъ хәрн нух питты пәта рәпитсәт. Щи киньща па далъ хәрн вәлты ёхлала «Посылка солдату» пурмәсәт әкәтсәт па верәнтсәт хәннәхә дыл рўв давләсты вой хурәт. Щәлта па далъ рат хәрн летут кавәртты пўт эвәлт летутәт десәт.

Атәлт щира лупты мосл па и ванлтупсы олаңән, щит пушканәт ванлтупсы, щи вер АНО ДО «Центр технического и гуманитарного развития» тәхи ёх ләщәтсәт. Щи киньща па дыв мира ванлтәсәт, муй вўрн пушкан сора әкәтты па сора ара лосытты, щи верәт Югра хуца вәлты Росгвардия Управления ванлтәс. Дыв па ләмәтлөты сухәт па сыр-сыр далын ходмум пурмәсәт ванлтәсәт.

Хурәт вус па путәр хәншәс:
Пётр Молданов

Югра кэща Наталья Комарова тэм ванән Макеевка Донецкой народной республика хуца яңхмалн дэль хәрн вэлты ёха нётупсы пәнән тэс, ши күтн дронят, генераторят, юх эвятты электрической картэт, пәтлам тәрумн вантты приборят, ноутбукят па сыр сыр утәт вәлдят.

Дэль хәрн вэлты ёха нётупсы

Мўң округкэща ёхлўв Иса пўш дэль хәрн вэлты ёха, мата хуятат Югра мўв эвәлт шив мән-сәт, йма нётты вер тәйләт, муйсәр пурмәс лывела мосл, кашән пўш шив китләт. Ши дәлясты мўвәт эвәлт мўң хуцева ван күт вохты ясәт юхтылдәт, щәта сыр-сыр пурмәсәт мосләт. Ши пәта кашән пўш ши мўвәта мўң гуманитарной нётупсы китлўв, сыр-сыр техника, дәмәтлјаты сухят, дәлясты пурмәсәт – машинайт, техника, военной дәмәт-сухят, пуртәнәт, хотәт омәсты пурмәсәт, машинайт нух лезящатты пурмәсәт, телевизионной прицеләт, лазерной дальномерят, квадрокоптерят, дронят ил паватты пушканят. Щәта щимәщ пурмәс иса пўш ән тәрмәл, ши пәта ши вера нётты мосл. Дәль олңитум

хәтләт эвәлт ки лўңатты, Югра мўв мирев 3,5 шурәс тонна арат пурмәс тухи китсәт.

Па лупты мосл, шив яңхмәлн кэща неңев Наталья Комарова лаль хәрн вэлты ёха ишәкты непекаят тәс. Ишәкты непекаят ёша павәтсәт лейтенанят Альмир Г. па Дмитрий И., младшей лейтенанят Акчин А., Сарубегу Б. па Ленару В., сержанят Александр Г. па Виталий З., рядовой ёх Александр Е., Александр К., Андрей П., Алексей П., Илья Ш. па майор Роман Б.

» Тәм ванән Донецкой Народной Республика кэща Денис Пушилин пила, городской округ Макеевка кэща Владислав Ключаров пила, мўң мўв ёхлўв подшефной Макеевка вошев хуцева рәпитсәт. Макеевка вошн

вәлты мира мўң мўвев эвәлт иши вера ар пурмәс тәсы, щит коммунальной спецтехника пурмәсәт, па мет ар пурмәсәт – щит вохты непекин хәншум утәт, ши утәт дэль хәра тәлдыйт, щит сыр-сыр техника па оборудования, шив вера ар пурмәс мосл. Тарма дәлясум пәта, Авдеевка мўв мўңева пилтәшум пәта Югра эвәлт вәлты дәлясум ёха йм ясәң лупсум, – хәншәс Югра кэща имев Н. Комарова соцсетъ хуца, хән ши мўв эвәлт юхлы юхтәс.

Па лупты мосл, Югра эвәлт дэль хәра мәнты ёха па дыв хотәң ёхдал пәта вера ар вух мәнл, иса утяха ки лўңатты, 25 пиш вәл, муй вўрн ши социальной вухәт ёша паватты. Щәлта па тәмәщ пиш вәл, ши хотәң ёх эвәлт кашән хәннехә

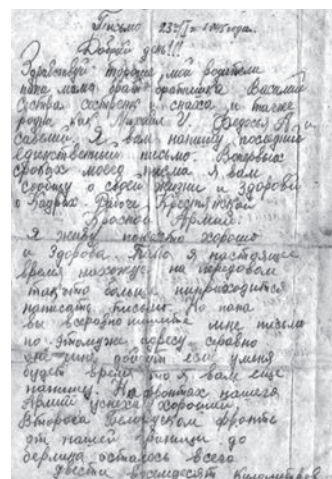
социальной координатор тәйл. Щиты ши дэль хәра мәнум икет пәта арсыр нётупсы вәл, щит елдал ймәлтәты тәхет, нумәслал тўңмәттәты тәхет, хотәң ёха иши арсыр нётупсы вәл.

Ши нётупсәт оләңән лўңатты па вантты пиш вәл округ кэща ёх единой официальной сайт хуца, щит социальной развития департамент сайт, раздел немл «Социальное сопровождение по мерам социальной поддержки участников специальной военной операции и членов их семей». Щәлта па вантты пиш вәл немәсыя сайтән, мата тәхийн хәншман, муйсәр нётупсәт дэль хәрн вәлты ёха па дыв хотәң ёхдала Югра хуца вәлдят. Щәта па имухты пиш вәл вохты непе хәншты, муй вўрн ши вухәт ёша паватты па муй вўрн сыр-сыр нётупсы вохты.

Внутренней политика департамент айкел хәнты ясаңа тулмащәт:
Пётр Айев

Лўв пишмайдал давәлман тәйлдыйт

Тәм ванән Полнавәт кәртәң әшкола кэща дәңкәр не Анастасия Вахат (Себурова) дәлясум щатьщәщел апщи Семён Николаевич Себуров оләңән ай хәншәс.

Уша йис, хуты Семён Николаевич Себуров Сўмәтвош (ин Нуви сәңхум) район Тўкьякәң кәртән 1926-мит одн сема питәс. Елды Полнавәт кәртәң әшколайн вәндтыләс па интернатн вәс.

Вулаң, Отечественной дэль олңитум пурайн лўв тәп 15 ола йис, тәп шеңк дәля вўратәс, щирн ястәс, хуты лўв 18 ола йис, щәлта дәля вўсы.

Лўв дэль хәр эвәлт рәтдала пишмайт хәншиләс. Ас хәлты тыләщ 21-мит хәтләң 1945-мит одн хәншум пишмайл эвәлт уша йис – лўв кимит Белорусской фронтән, дыв дивизияел па хон пеләк Германия мўв Берлин хон вош пўңәлн вәс. Вотас тыләщн дэль хәрн әнтәма йис, щирн Нух питум хәтл оләңән уша ән верәс.

Себуровәт хоттеләт әхтам пура вәнты лўв пишмайдал давәлман тәйләдал па ин хилзета лўңәтләдал.

Путәр хәншәс:
Людмила Шульгина

Далясум рэтлал олаңан путартсат

^ Етнхота ақтәшум ёх

^ Д.В. Герасимова

Нух питум хәтл вўш эвәлт 79-мит ол постәты пәта «Югра лыднуптәты» тәхийн етнхот вәс.

Етнхот тәты кәтңән Ольга Князева па Виктор Банк мет сыры лупсәңән, далъ однитум пурайн мўң хўл па вой велпәсләты, вўды тащ давалды икилўв имухты вуракәт вошитты мәнсәт. Тәта пирәщ ёх, имет па нявремәт така рәпитсәт. Ар хуят далън әнтәма йисәт, ар хуят тәта тарма рәпитман сурма питсәт. Щирн мўң щи ёх нәмман и минута мәшьяя долъсўв.

Округ ветеранәт совет кәща ләңкәр ими Ираида Самоловова ай тәс, муй щирн юхи хәшум хәлум ол мәр дыв иса мосты непекәт әкәтсәт па Москва хон вошева китсәт, дәлн мўң Ёмвошев «Город трудовой доблести» немн мәсы. Щи тумпи лўв ястәс, ин ветеранәт иса муй верләт, дәлн интәм СВО хуща даләсты солдатлўв нух ат питсәт.

«Югра лыднуптәты» оса

тәхи кәща не Людмила Алфёрова Нух питум хәтл пәта йм ясәт ястәс. Щәлта лупәс, интәм Вулаң Отечественной далън далясум ёх хилыдалыши СВО хуща тәм йис нацистәт пила далясләт. Тәта па неңәт ёнтләт, тыйләт, сорум дәтутәт ләщәтләт па па верәт верләт.

Хәнты мир поэтесса Мария Волдина нәмәлмәслә:

» *Ма хулна ай эвия вәсум, тәп нәмләм, муй щирн Вўтвош, Тәрум дор кәртңән мир тарма рәпитсәт, дәлн вўды әхәлн нухет, хўләт, воньшумутәт Ёмвоша тәты, елды па тәхета. Ин ищи йилуп нацистәт әхтыин нух питты мосл.*

Елды Александр Константинов далъ олаңән ар арийс. Мосл лупты, лўв ащел Михаил Павлович Константинов Сооткәрт эвәлт далә мәнәс. Лўв НКВД 316-мит конвойной

полк хуща командира вәс. Ас потты тыләщ 24-мит хәтлән 1945-мит олн юхи юхтәс. «За победу над Германией» мевл пос тәйс.

Щи юпийн әкмум хуятәт далясум ёхлал олаңән путартсәт. Вухаль учёной ими Дина Герасимова ястәс, лўв тәм ванән уша верәс, хута лўв ащел Василий Фролович Храмов шавиман вәл – Украина мўвн Измаил вошн.

Фаина Иштимирова аңщәщел Илья Иванович Миляхов нәмәлмәслә:

» *1941-митолн ма әңкем Ольга тәп хәлум ол луват эвия вәс. Лўв нәмәлмәс, хутыса ащел далә мәнты елпийн лўведа лупәс: «Далъ эвәлт керләлум па нәңена мампәщ пила тәлаң хир мойләлум». Тәп ащел юхи ән юхтәс – вотас тыләщ 1943-мит олн вәшәс. Ин мўң хилы тумпи хилылўва щи олаңән путартлўв.*

Тәм етнхота Тамара Плеханова юхтыләс, ястәс:

» *Ма щәтьщәщем Владимир Григорьевич Плеханов 1942-мит ол вўш эвәлт РККА увәс дивизияйн Сталинград вош эвәлт вуракәт вошитәс, әхәт Курской дуга хуща далясәс, юхи хәшум артән Будапешт вош эвәлт фашистәт пила далясәс. Лўв яйл Аркадий Григорьевич Плеханов ищи далясәс, 1945-мит олн әнтәма йис. Ма әңкем яйл Ефим Петрович Афанасьев далън вәшәс. Мўң дыв тарум верлал нәмман тәйлўв па хилы тумпи хилылўва путартлўв.*

Щиты шай яньщман юхтум ёх дыв далясум ёхлал олаңән путартсәт. Ин щи далън далясум хуятәт хилы тумпи хиләт па щи нацистәт пила далясләт. Ин тәп кашәң хуятнәтты щирн нухпитты веритлўв.

Путәр хәншәс:
Людмила Гурьева

Ас халты тылащ 27-мит хаталн 1944-мит ол вўш эвалт кашаң пўш Россия хон пелак мўв луваттыйн Ленинград вош эвалт Вулаң далаь маңум пурайн нух вўюм блокада хатл посталы. Кўш рўщат па кўш мўң мирев ханнехуятат па́та щит шеңк ям, мосты ёмаңхатл. Вантэ, муй арат ханнехэ ши вош па́та далаьса́с па дьлаь есла́с, далн ши мўвн та́мхатл арсыр мир хайт па неңат хулыева яма ат вэса́т па ре́питса́т, нявремдал елды енма́лса́т.

Ленинград пўңалн далаьсум па юхи юхтум ёх

Хэ́н Вулаң далаь ты-
ва́с, шеңк ар ханнехэ
ханты мирев эвалт шив
вохсы. Ши киньша ар пе-
лак хэ ёхлўв Ленинград
вош пўңалн вэлты далаь
ха́ра́та рэт мўвёл дава́лды
китсыйт. Ар хэ тарна́ң
ха́ра́т хуща па́ратсы. Юхи
юхтум хайт далаьсты вер
ола́ңа́н немудты пурайн
а́н па пута́ртса́т. Тэп мурта́ң
ханнехуятат дыв эвалтэла
далаь ха́рн вэлум вера́т
ола́ңа́н айкелат тэса́т.
Ши па́та каша́ң щима́щ
пута́р муй айкел ши ёхлўв
ола́ңа́н та́мхатл шеңк
тынна́ңа йил. Вантэ, ар
пелак далаьсум ханнехэйт
юхи ха́шум ола́тн сурма
питса́т. Щима́щ вер па́та
дыв рэтдал арсыр мосты
айкелат лэща́тса́т. Шеңк
яма та́маш не́пек «Далаь
ха́рн а́нтама ювум ёхлўв»
вэн унтас вера́с. Ши ут Тэк
ка́рт а́школаев няврематн
па дыв вэнлтаты не́целн
Светлана Семёновна
Вениаминовна 1990–
1991-мит ола́тн версы.
Вантэ, ши ола́тн Вулаң
далаьн вэлум ёх ямкем арат
мўң ка́ртэвн вэс.

Ща́лта далаь ха́ра́тн па́-
ратум ёхлўв рэтдал эвалт
ищи арсыр айкелат а́ка́тсўв.
Ши вера́т тумпийн «Книга
Памяти» па «Мемориал»
немуп сайт та́хи хуща
сыр-сыр айкел вантсўв па
яма арта́ла́сўв, ма́та та́хетн
па муйса́р ханнехэйт далаь
пурайн вэса́т па далаьсса́т.

Вэн па́машипа яса́т
та́мхатл Елена Леонтьевна
Новьюховая па Антонина

Васильевна Чупровая луп-
ты ра́хл. Дыв, вантэ, шеңк
яма не́тса́т ханнехуятат
ка́ншты, хуты дыв вэса́т па
муйса́р мўва́тн далаьсса́т.
Та́мхатл мўң далаь ха́рн
ва́тшум ханнехэйт па елды
ка́ншлўв. Тэп ши ёхлўв
эвалт айкелат та́та ин
ханшсўв, ма́та хайт уша́ңа
версўв. Итэх хантэт иса
арсыр хон пелак мўва́тн
ва́тша́сыйт. Вантэ, хэн
дыв далаь тэсыйт, ар пелак
ханнехэ иса рўщ яса́ңа́н
пута́ртты а́н па хоша́с,
не́пек хўватн ханшты па
лу́на́тты ищиты а́н хоша́с.
Ши па́та немудты айкел
верты па рэт ёхдала китты
дыв иса а́н па веритса́т.

Щиты ши, та́ңха, мулды
далаь ха́ра́тн хулыева дыв
ва́тша́сыйт па па́ратсыйт.
Та́м не́пекев хуща тэп
ши ханнехэйт нух ханш-
ман вэлда́т, ма́та ёх Тэк
па арсыр ай рэт ка́ртат
эвалт па Устрём, Па́ка́р,
Войтехово эвалт далаь те-
сыйт.

Ленинград вош илпийн
дыв эвалтэла араттелн 36
ханнехэ далаьсман вэс,
24 ёх юхи иса а́н юхта́с.
Мосл лупты, хуты ши ёхлўв
араттелн Лениградской па
Волховской фронта́т немуп
та́хеңа́н хуща вурака́т
пила така далаьсса́т.

Та́та ханшлўв ши хан-
тэт ола́ңа́н, ма́та ёх далаь
юпийн юхи юхтылса́т:

**Миляхов Дмитрий
Дорофеевич** ай та́хет
потты тылащ 1904-мит
олн Тэк ка́ртан се́ма

пита́с. Далаь лыпа́т тылащ
я́ртья́ңмит хаталн 1942-
мит олн тэсы.

1248-мит стрелковой
полк хуща Ленинградской
фронта́н далаьса́с. Ща́лта
Кенигсберг, Прага воша́ңа́н
илпийн па далаьн вэлмал.
Лыпа́т хойты тылащ 23-
мит хаталн 1944-мит олн
я́м пелак ёшл ма́шма́лсы.
Госпиталь юпийн Ас потты
тылащ 23-мит хаталн 147-
мит хозяйственной отряд
та́хия китсы. Юхи юхта́с
лыпа́т хойты тылащ 1945-
мит олн. Щима́щ мевл
поса́т та́йс: «За отвагу»
па юбилейной медаля́т. Ай
кер тылащ 15-мит хаталн
1975-мит олн сурма пита́с
па Тэ́кн шависы.

Неттин Илья Данилович
1899-мит олн се́ма пита́с.
Далаь 1942-мит олн тэсы.

Ленинград вош ил-
пийн далаьса́с. Юхи юхта́с
1944-мит олн, хэн да-
ва́рта́ңа ма́шма́лсы. «За
оборону Ленинграда» па
юбилейной мевл поса́т
та́йс. Товийн 1973-мит
олн а́нтама йис, Тэ́кн ил
шависы.

**Новьюхов Михаил
Андреевич** вайт до́р ты-
лащ я́ртья́ңмит хаталн
1898-мит олн Тэ́кн се́ма
пита́с. Далаь 1942-мит олн
тэсы. Ленинград пўңалн
сапёрной рота та́хийн
340 полк 56 дивизия хуща
далаьса́с. Ай кер тылащ 24-
мит хаталн 1943-мит олн
дава́рта́ңа ма́шма́лсы па
кўрл эва́тсы. Юхи 1944-
мит олн юхта́с. «За отвагу»
па юбилейной мевл поса́т

та́йс. Ас потты тылащ 22-
мит хаталн 1977-мит олн
а́нтама йис. Тэ́к ка́ртан
шависы. Дыв щемьяел
хуща ка́т Михаил немуп
я́йна́н вэса́ңа́н. Лу́в апщел
ищи Михаил, ма́та хэ
Финской па ё́хат Вулаң
далаьн па вэс. Лу́в далаь ха́рн
ва́тша́сы.

**Новьюхов Семён
Игнатьевич** 1912-мит
олн се́ма пита́с. Далаь
ха́ра 1941-мит олн тэсы.
Волховской фронта́н
стрелковой полк хуща
далаьса́с. Лыпа́т хойты
тылащн 1942-мит олн
дава́рта́ңа ма́шма́лдум
вер юпийн юхи юхта́с.
«За доблестный труд в
Великой Отечественной
войне 1941-1945 гг.» мевл
поса́т та́йс. 1966-мит олн
сурма пита́с.

**Тарлин Илья Ники-
форович** 1914-мит олн
се́ма пита́с. Вулаң далаь
лу́на́н 1943-мит олн тэсы.
Ленинградской фронт
хуща па блокада ка́тна
рохнемум пурайн далаьса́с.
Даварта́ңа ма́шма́лсы
па 1943-мит олн юхи
юхта́с. «Отечественной
войны I степени» орден,
«За отвагу», «За доб-
лестный труд в Вели-
кой Отечественной
войне 1941-1945 гг.»,
«Заслуженный колхоз-
ник» мевл поса́т та́йс.
Лыпа́т хойты тылащ 23-
мит хаталн 1989-мит олн
сурма пита́с. Па́ка́р ка́р-
та́н шависы.

**Хандыбин Семён
Кузьмич** ван хатлуп
тылащ 24-мит хаталн
1914-мит олн се́ма пита́с.
Вулаң далаь лыпа́т тылащ
20-мит хаталн 1942-
мит олн тэсы. Ай та́хет
потты тылащн 1942-мит
олн велди далаь ха́ра

юхтас. Ши вер елпийн, вантэ, арсыр даль верата вэнлтасыйт. Ленинград вош идпийн даясас. Эхат Черёмушки вош идпийн служитас. «За отвагу» па юбилейной мевл посат тайс. Лыпат хойты тылащ нядмит хатадн 1983-мит одн антэма йис. Пэкар кэртэдн ид шависы.

Явров Прокопий Петрович лыпат тылащ олаңмит хатадн 1918-мит одн сема питас. Дала Ас нопаттытылащн 1942-мит одн тэсы. Ши вүш эвалт па иса ай тахет потты тылащ 1942-мит од вэнт Ленинградской фронтан даясас. Шеңк лавартанча мэмалды. Щалта 1943-мит од сүн госпитальн лекшитсы па юхи китсы. «Отечественной войны I степени» орден, «За отвагу» па юбилейной мевл посат тайс. Эхатшақ 1986-мит одн антэма йис па Пэкар кэртэн ид шависы.

Ленинград идпийн даясум, даль хэратн паратум па вэтшум хэ эхлүв

Гындышев Иван Петрович Войтехово кэртэн сема питас. Вулаң дала лыпат тылащн 1941-мит одн вохсы. Ленинград вош идпийн вэс па даясас.

Ас халты тылащ 10-мит хатадн 1943-мит одн лүв паратсы. Ленинградской область мұвн шависы. Рэт эхдал эвалт тэп эвел Марфа Ивановна Туева хашмал, мата не Пэкар кэртэдн катра вэдмал.

Гындышев Иван Петрович сема 1901-мит одн питмал. Рэт эхдал яснат ширн, Волховской фронт хуца даясас па даль хэрн хулт пелы вэтшасы. Рэт хуятдал Тэк кэртэн вэлдэт.

Гындышев Степан Иванович Войтехово кэртэн 1921-мит одн сема

питас. Дала товийн 1942-мит одн вохсы. Вэйт дор тылащ хатмит хатадн 1942-мит одн даль хэрн Ленинград вош идпийн паратсы. Ленинградской область мұвн Нева юхан пұңалдн ид шависы. Лүв антэма ювум верал олаңан похоронка непек яйл икия Тимофея Ивановича Гындышева эхат китсы.

Енов Гавриил Максимович 1921-мит одн Машпанкэртэн Сүматвош уезд хуца сема питмал. Армияя Йис Тэк кэрт эвалт Сүматвош районан военной комиссариатн Остяко-Вогульской национальной округ Омской область мұв эвалт лүңан 1941-мит одн вохсы. Лүв 458 полк 24 гвардейской стрелковой дивизияйн Второй ударной армияйн Волховской фронт хуца иса служитты питас. Ай тахет потты тылащ лапатмит хатл вүш эвалт 1941-мит од вүш эвалт Гавриил Максимович Енов арсыр даль хэратн вэс па даясас. Эхат, вэн кер тылащ лапатмит хатадн 1942-мит одн Любанская наступательная операция верум пурайн, лүв даль хэрн паратсы. Г.М. Енов имухты Спасская Полисть (па ширн Глушица) кэртэн Чудовской районан Ленинградской область мұвн шависы. Эхат, даль юпийн, ши тахи эвалт Мостки немуп кэртэн Чудовской районан Новгородской область мұвн мемориал «Любино поле» хуца тэсы па йилпа шависы. Лүв Василий Максимович апши таймал, мата хэйл ишиты дальн паратсы. Ши тумпийн Тэк кэртэн Екатерина упел ими вэлмал па ишиты сурма питмал.

Неттин Алексей Филиппович ишиты рядовой па стрелок хэя вэлмал. 1923-мит одн Тэк кэртэн сема

питмал. Дала 1942-мит одн товийн вохсы. Лыпат хойты тылащ олаңмит хатадн 1942-мит одн даль хэрн там ханты паратсы. Ленинградской область мұвн шависы. Рэт эхдал Тэк кэртэн вэлдэт.

Неттин Егор Константинович сема 1913-мит одн Йис Тэк кэртэн питмал. Ишиты рядовой па стрелок шира ханшман вэс. Дала сас па иши даль хэрн паратсы. Ленинградской область мұвн шависы. Рэтдал Тэксн вэлдэт.

Неттин Иван Григорьевич 1894-мит одн Дор тум пелак кэртэн Тэк пұңалдн сема питмал. Дала лыпат тылащн 1941-мит одн тэсы. Вэйт дор тылащ олаң хатадн 1942-мит одн даль хэрн паратсы. Вороново кэртэн Ленинградской область мұвн ид шависы. Рэтдал Тэксн вэсат. Лыв шемьяелд кат Иван немуп яйңан вэсңан. Ай пела Иван яйл ишиты дальн вэс па юхи юхатмал.

Неттин Никита Михайлович 1910-мит одн Картан пан кэртэн сема питмал. Дала лыпат хойты тылащ ветмит хатадн 1941-мит одн тэсы. Рядовой, 103 стрелковой полк хуца вэс па даясас. Вэйт дор тылащ ветмит хатадн 1942-мит одн госпиталь хуца мэмалтум тахилал унтасн антэма йис. Ленинград вошн Волково немуп тахийн ид шависы. Рэт эхдал: иимел Екатерина Неттина па хэлум нявремдал худыева сурма питмел.

Неттин Пётр Михайлович – лүв ашшел, мата хэ 1918-мит одн иши Картан пан хуца сема питмал. Волховской фронтан даясас. Вэйт дор тылащ 1942-мит одн антэма йис. Рэт эхдал: Никита Михайлович – яйл ики госпитальн сурма питас, ашел – Михаил

Прокопьевич Неттин.

Неттин Николай Васильевич Йис Тэк кэртэн 1923-мит одн сема питмал. Дала Ас нопатты тылащн 1942-мит одн тэсы. 244 стрелковой полк хуца вэс па Ленинград идпийн даясас. Вэйт дор тылащ кимит хатадн 1942-мит одн даль хэрн паратсы. Вороново вошн Ленинградской область мұвн шависы. Тэк кэртэн лүв рэтдал вэлдэт.

Тарлин Василий Никифорович Катра Пэкар кэртэн 1912-мит одн сема питмал. Дала 1942-мит одн тэсы. Рядовой хэ ширн 160-мит стрелковой полк хуца вэс па даясас. Тэнлуп тылащ 23-мит хатадн 1944-мит одн Ленинград вош эвакуационной госпиталь тахийн мэмал эвалт антэма йис. Пискаревской немуп тахийн ид шависы.

Туев Гаврил Григорьевич Катра Пэкар кэртэн 1912-мит одн сема питмал. Дала 1941-мит одн вохсы. Даль хэрн 1944-мит одн вэтшасы. Рэт эхдал Пэкар кэртэн вэлдэт.

Туев Леонтий Васильевич Катра Пэкар кэртэн сема питмал. Даль хэр хуца лыпат хойты тылащ ветмит хатадн 1943-мит одн Ленинград вош идпийн паратсы. Пискаревской тахийн шависы.

Хандыбин Ефим Кузьмич 1917-мит одн сема питмал. Ленинград вош идпийн ван хатлуп тылащ 23-мит хатадн 1942-мит одн даль хэрн лүв паратсы. Ленинградской область мұвн ид шависы. Рэт неңал Тамара Семеновна Макарова Тэк кэртэн вэл.

«Много наших мужчин по Сосьве, Оби под фронт железного войска увозят ...» киника эвалт ханты ясаңа тулмаштас:
Владимир Енов

Москва вошн Югра мўвев

Югра мўвев эвЌлт «Сокровища Севера» ванлтупсыя юхтум ёх

ТЌм ванЌн Москва вошн «Экспоцентр» немуп тЌхийн XIX-мит пўш «Сокровища Севера» немпи ванлтупсы вЌс. Тыв Россияевн вЌлты УвЌс мўв, Сибирь па Дальний Восток мўвЌт эвЌлт арсыр мирЌт юхтыйлсЌт – щит Алтай, СЌран, Карелия, Тыва, Удмуртия па па мўвЌт ёх. Лыв мирлЌл йис вЌлупсы, культура верлЌл ванлтЌсЌт.

Югра мўвев щЌта ищи ванлтЌсы, шив мўн мўвев эвЌлт ветьян мултас хЌннехЌ янхсЌт – щит тЌса ёнтЌсты, тыйты, сЌк кЌрЌтты неЌЌт, арсыр йис пурмЌсЌт тЌса верЌнтты хЌйт, шуши мир летутЌт кавЌртты па тыныты ёх. Вет хЌтл мЌр Югра мўвев ванлтупсы вантты щира 30 щурЌс мултас хЌннехЌ юхтЌс. Лыв тЌса верЌнтты хЌнты па вухаль хуятЌтн аканят ёнтты, сЌк кЌрЌтты, ай пурмЌсЌт тыйты, тунты эвЌлт ай хушЌпЌт верты, юх эвЌлт ай пурмЌсЌт лЌщЌтты вЌндтЌсийт. Мойн ёхЌ эмЌщ вЌс хЌнты мирев вЌлупсы олЌнЌн ушЌ павЌтты.

Ванлтупсы пурайн Ёмвош округев па па мўвЌт эвЌлт юхтум мир кўтЌдн «Мет тЌса па яма верум шуши мир пурмЌс» немпи кЌсупсийн кЌссЌт. Щи кЌсупсЌтн округевн тЌса верЌнтты ёх хЌс

мултас ишЌк непекаЌтн катлуптЌсийт, лыв олЌнмит, кимит па хЌлмит тЌхия питсЌт. Мосл лупты, Югра мўвев «Лучшая региональная экспозиция» кЌсупсийн Гран-при немпи мойлупсийн мЌсы. «Югра лылнуптЌты» тЌхи кЌщЌ не, «Торум Маа» музей кЌщЌ Людмила Алфёрова лупЌс:

» Мосл лупты, хЌнты, вухаль мирнЌн культура, йис верлўв, йис пурмЌслўв вЌллЌт, йис щирн ёнтты, пурмЌсЌт лЌщЌтты верЌт вЌллЌт, айлат ёх щи верЌта вЌндтЌлйит, культураев еллы вЌл. Щи вЌн мирхота мўн мўвевн ар хуят лЌщЌтсЌт, тыв тЌса ёнтЌсты, йис пурмЌсЌт тЌса верты ёх, хурамЌнЌ яктыариты хуятЌт, шуши мир летутЌт кавЌртты ёх тЌсўв. Ёмвош округ кЌщЌ ёхлўв, мўв илпийн тащ вўты па мўвЌт-автЌт лавЌлты верЌт

тЌты департамент, «Югра лылнуптЌты» тЌхи па мўв илпийн питы вуй вўты тЌхет ёх ийхЌа щи вулЌн мирхот лЌщЌтты пЌта вЌн нЌтупсы версЌт. Югра мўвев ёх хЌс номинация щирн кЌссЌт. Мўн тЌта па мирЌта ванлтЌсўв, хутыса вухалят, УвЌс па хЌтл ётты пелЌк хЌнтЌт, сЌранЌт Югра хущи вЌллЌт, хутыса йис верлЌл лавЌлман тЌйлЌт. ТЌм ол мўн олЌнмит пўш сЌранЌт йис верлЌл, летутлЌл ванлтЌсўв, тыв кЌт юрн хот тЌсўв. Мосл лупты, щи юрн хот пилЌ ин вЌнты СўмЌтвош районЌн Саранпауль вош питЌрн вЌлты сЌран ёх вўды тащ пилЌ касЌллЌт, юрн хотн иса йис пурмЌсЌт ванлтЌсийт. Мойн ёхЌ эмЌщ вЌс ушЌ павЌтты, хутыса Югра мўвевн сЌран ёх вЌллЌт па йис верлЌл лавЌлман тЌйлЌт.

«Сокровища Севера» ванлтупсийн Югра мўвев

хурамЌнЌ ванлтуман вЌс. ЩЌта Митрофан Тебетев па Геннадий Райшев хЌншум хурлЌл ихЌтман вЌсЌт. Мойн ёхЌ тЌса ёнтЌсты неЌЌтн ёнтум лЌмЌтсухЌт ванлтЌсийт, щит щЌшкан сЌхЌт, нЌй сЌхЌт, ёрнасЌт, ухшЌмЌт, нирЌт, тўрлопсЌт па па пурмЌсЌт.

Нижевартовской район Аган кЌр эвЌлт тыв хЌнты не Татьяна Уколова юхтЌс, лўв тунты эвЌлт верум йис пурмЌсЌт тЌс. «Художественная обработка бересты» кЌсупсийн хЌлмит тЌхия йис. ТЌм хЌтлЌт мЌр лўв мойн ёх тунты эвЌлт пурмЌсЌт верты вЌндтылЌс.

СЌрхЌнл вош эвЌлт тыв хЌнты не Наталья Ачимова юхтылЌс, лўв хЌтл ётты пелЌк хЌнты ими лўн пурайн янхты лЌмЌтсух кЌсупсыя тЌс. Па мўвЌт юхтум неЌЌт кўтн Наталья кимит тЌхи холумтЌс. Лўв лупЌс:

ВУЛЌАҢ МОЙДУПСЫЙН МЌСЫ

» Шци дэмјтсух хјнты-лўв 1930-1940-мит олтн ёнтсјт. Шцит нјй сјх, ухшам, шўлт пидл ёнтум сапл лак, хураптум јнтуп кел, лўн пурайн јнхты вейт. Ис пурайн дэмјтсух ар-сыр ширн хураптсы, муј юлн вјс, шцит эвјлт ёнтсјт – шўлт, ай вухјт, ай дјнханышупјт. Шўлт шци пурайн вўды сух эвјлт версјт. Шци тумпи ма сјк эвјлт пјнт кјрјтсум па тыв тјсум. «Кочевье Севера» кјсупсыйн сјрханл мир јсјн ар арисум, јк јк-сум. Ма дјнхалум јккема Маргарита Дмитриевна Ачимовая вјн пјмашипа јсјн лупты, лўв мјнем шци мосты верјта вјнлтјслј, рјпата пелы сјмјн эвия енмјлсјлј. Ма 4-5 олд јв-мемн ёнтјсты, сјк кјрјтты олднитсум.

Тјса верјнтты хјнты хј Иван Сандрин тјм ванлтупсыя Јмал мўв эвјлт юхтјс. Лўв лупјс:

» Јмал мўвев эвјлт тыв 70-кјм хјннехј юхтјс, мўн хјнтјт, јурнјт па селькупјт јйс верјт ванлтјлўв. Ма тыв юхтум мойн јх хјнты јунтутјт вертывјнлтјлум, шцит «Вот рўв вохты јунтут», «Вет лов тын», јх эвјлт верум шјхты уг. Шци јунтутјтн ай пурајмн јунтсум, ма вўды ташн енумсум.

Мет хурамјна, сыјнцј «Сокровища Севера» ванлтупсы пурайн вет хјтл, мјр «Кочевье Севера» немпи јкты-ариты ёмјнхјтл мјнјс. Шјта Увјс мўв, Сибирь па Дальний Восток мўвјт эвјлт юхтум шуши јх јк-сјт, рјт јсјн арјт арисјт. Ис јкјт па арјт немасыя арталјты јхн вантсыйт, нух питум јх

пирисыйт. Мосл лупты, Югра мўвев јкјт, арјт шци кјсупсыйн вухалъ ими Татьяна Тарасова, хјнты неңнјн Наталья Ачимова па Јна Сопочина, «Увјс хус» тјхийн јкты-ариты айлат јх ванлтјсјт.

«Увјс хус» тјхийн јунтты айлат јх Санкт-Петербург вошн вјнлт-тјлјлт, лыв Югра мўвевн енумсјт, ширн хјнты, вухалъ мир јкјт па арјт тјса вјйтлјт. «Институт народов Севера» хуши лыв Зоя Рябчиковайн хјнты јсјн вјнлтјлыйт. Лўв иши Москва хон воша айлат јх пидл юхтылјс, шциты лупјс:

» Мјнум олд мўн «Увјс хус» тјхи версўв, шжив хјнты, вухалъ, сјран эвиет, пухиет лунсјт. Шцит рјпата пелы сјмјн, каркам айлат јх, дэмјтсухлјл ёнтлјт. Санкт-Петербург вошн арсыр ёмјнхјтлјтн лыв арилјт, јк-лјт. Тјм ванлтупсыйн мўн хјлдум јк ванлтјсўв – «Воньшумут јкјтты вер», «Ухшамјт пидл јк», «Тут арјн сый», шци тумпи Вурнцј хјтл олднјн етн хот алъсўв.

«Увјс хус» тјхи јх тјм кјсупсыйн хјлмит тјхия питсјт.

«Сокровища Севера» мирхот пурайн арсыр шуши мир лјтутјт ванлтјсыйт. Шјта мойн јх Югра мўвевн вјлты сјран мир лјтут лјты шир тјйсјт. Шцит Саранпаулъ вош питјрн вјлты вўдең, јх Елена Рокина, Тамара па Данил Вынгилевнјн, Анатолий Валеј тјсјт па кавјртсјт. Лыв «Кочевое жилище» немпи кјсупсыйн 1-мит тјхи холумсјт. Елена Рокина лупјс:

» Мўн Саранпаулъ вош

Сјран мир лјтут ванлтјсы. Н. Рагимова верум хурнјн

Мойн јх арсыр мирјт јйс верјта вјнлтјсыйт

эвјлт тыв юхјтсўв, кјт јурн хот тјсўв. И јурн хотн тјта лјтут кавјртлўв, кимит јурн хотн сјран па вухалъ мир вјлупсы ванлтјлўв. Шјта ис јса мосты пурмјсјт вјллјт – кјр, пјсанјт, дэмјтсух, јунтутјт, анјт-сјнјт, јхјл. Шциты кашјн хјннехј уша павјтл, хутыса мўн мирев вўлјт дјвјлман вјллјт. Мўн тјл јш хўват ис јс пурмјслўв Ёмвоша тјтљясўв, шјлтл Москва воша вјн машинјн. Мўн нюхи, хўл па па ис јса мосты лјтут тыв иши тјсўв, тјта кавјртлўв.

«Югра лывнуптјты» тјхи кјщј не Людмила Алфјрова лупјс:

» Дмјш, хуты тјм ванлтупсыйн Югра мўвев

эвјлт юхтум мир арсыр кјсупсјтн нух питсјт, ширн мўн мўвевн тјса верјнтты, тјса ёнтјсты, шўкшјты, сјк кјрјтты јх вјллјт, ширн мўн мирлўв јйс верјт вјллјт па елды айлат јхн тјлыйт.

«Сокровища Севера» немпи вулцј ванлтупсы Москва вошн 19-мит пўш верјнтсы. Шцит Россия мўвев Президент Совет тјхи, «Комитет Госдумы по делам национальностей», Россия мўвев культура министерства па «Федеральное агентство по делам национальностей» тјхет унтасн лјщјтсы.

Там ванан рэт Асов кэртема рўтыщаты йңхмемн па кўлуп хотн даясум ёх олаңан ванлтупсы шивадасум. Ши пурайн ар ол хатл мәр нявремәт тайты хотн рәпитум ими Надежда Павловна Плеханова (Канева) лўв даясум ащел Павел Алексеевич Канев, акед, Георгий Никифорович Плеханов, ши пурайн тарма рәпитум аңкел Лукерья Марковна Канева (Шишкина) олаңан ай тәс. Уша йис, хоттел ёхн дыв вердал нәмман тайдыйт, интам хиды тумпи хиды Ким Плеханов соцсетят хуща дыв оңелдн хәншәл.

Хоттел, ёхн дыв вердал, нәмлуйт...

▲ Павел Алексеевич Канев

Павел Алексеевич Канев 1924-митолдн Пулңавәт вошн сәран хоттел ёх хуща сема питәс. 17 ода ювмалдн вәндтыйлдыт шира Омск воша китсы, щата «ВДВ ашкола» хуща офицера вәндтылдәс, тәп ән етшуптәслә. Вантә, шеңк лавәрт пурая йис, щирн хулиева айдайт пухәт имухты дая китсийт. Лўв 9-мит воздушно-десантной пиркатайн даясты оңитәс, щата вәтаң даясум генерал-майор хә Иван Игнатъевич Курышев кәщая вәс. Там пирката солдатәт «Вяземской» нәмпи воздушно-десантной операцияйн даяссәт. Ши пурайн Ржевско-Вяземской наступательной операцияйн дыв десантникдал роман тухлаң хоп эвәлт вуракәт вәлум тәхия ил навәрмәсәт па даясты питсәт. Ши тумпи тәм пирката солдатәт Смоленск вош эвәлт вуракәт вошитман тарма тарәндәсәт.

▲ Георгий Никифорович Плеханов

Павел Алексеевич Канев даясум ёхдал пида така вуракәт вошитәс. Ипўш немщәтн дыв кәт пеләк эвәлт и тәхия ёрумсийт. Ши пурайн Павел Канев өш хуща немасыя хәния минайт пунәс. Ши артән даясмадн Павел кўрд мәшмәлсы, хўвн госпитальн лекщитылдәс, өхәт юхи китсы.

Щиты 1941-мит ол вәщ тылдәщ 26-мит хәтл вўш эвәлт 1942-мит ол вән кер тылдәщ 15-мит хәтл вәнты Павел Алексеевич Канев даясәс.

Пулңавәт вошн лекщитыйлман лўв рўщ эви Лукерья Марковна Шишкина пида вәйтанылдәс, мой версаңан. Лўв ищи 1924-мит олн сема питәс. Лўв ащел Марк Шишкин тәп дая оңитум пурайн щив мәнәс, Москва хон вошев вуракәт эвәлт лавәлдмалдн тарна йис. Лукерья ищи военкомата йңхмалдн дая вўратәс. Радиста вәндтыйлдыт кит-

сы, тәп елды даясты ән есәлсы. Ши юкана юх эвәлт пәщкайт верты китсы. Лўв дыкащәс па имухты юхды Увәс мўвда керләс. Тәта Устрём кәртән хўл велпәсдуман рәпитәс. Щәлта лўв Пулңавәт воша хўлдәт эвәлт арсыр епләң ләтутәт верты тәхия китсы. Тәта лўв иса дая олатн йма рәпитәс, ши пәта мевл посәт па ишәкты непекайт тайл.

Айдайт Канев семьяйн вет няврем сема питсәт: Людмила, Галина, Надежда, Виктор, Анатолий.

Пулңавәт вошн Павел Алексеевич Канев 1943-1944-мит олаңан ВЛКСМ инструктора вәс. Щәлта Лорвош район вулаң Муши воша китсы, тәта лўв 1956-мит ол вәнты милицияйн рәпитәс. өхәт хоттел ёхдал пида Йилуп (Горки) воша касләс па «Кушеватской» нәмпи хўл завод хуща рәпитәс.

П.А. Канев тарма даясәс, щиты ши рәпитәс, щирн «За победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг.», «За доблестный труд в годы Великой Отечественной войны 1941-1945 гг.» па мевл посәт тайс.

Лўв 1992-мит олн әнтәма йис, ши пурайн 68 ода йис. Имел 80 ол луватн хўв пәнта шәшмәс. Лын Йилуп вошн шависыйңан.

Надежда Павловна Канева эвән Пулңавәт вошн педучилища етшуптумал юпийн Асов кәртән хәтл мәр ай нявремәт тайты хотн воспитателя рәпитәс. Тәта Виктор Георг-

гиевич Плеханов пида вәйтанылдәс, икеңа йис. Кәт няврем енмәлсаңан. Лўв Георгий Никифорович Плеханов акед ики олаңан ай тәс. Лўв 1894-мит олн ташәң семьяйн сема питәс. Г.Н. Плеханов Гражданской даядн даясмадн кавалериста вәс. өхәт Финской даядн даясәс. Вәйт лор тылдәщ 9-митхәтләң 1942-митолдн Вулаң Отечественной дая мәнәс. Лўв бронетанковой пушкан эвәлт немәщ танкәт пелы нел есләс. Н.П. Плеханова ястәл:

» Лўв хәнты путәртәс, итәх пурайн мўң солдатлўв па вуракәт окопайдал щикем ванан вәсәт. Дыв гранатайдал кўтәлдн тәхийдәсәт. Тәп юхи хәщум граната тәюм ёх лылаңа хәщәт. Щимәщ лавәрт пурайн Георгий Никифорович лавәрта мәшмәлсы, щирн лекщитыйлман юпийн юхи китсы. Така даясмад пәта ар мевл пос тайс. 1965-мит олн әнтәма йис, Асов кәртән шавиман вәл.

Тәм ол мўң Вулаң Отечественной даядн сухнум пура вўш эвәлт 79 ол постәлўв. Мўң, тәм йисн вәлды ёх, Павел Алексеевич, Лукерья Марковна Каневәна па Георгий Никифорович Плеханова вән пәмәщипа луплўв. Победа хәтл пида!

Путәр хәншәс:
Людмила Шульгина

Вулаң даль пурайн тарма па апрӑңа рӑпитсӑт

И.Р. Курицина педагогической училища верӑт олаңӑн путӑртӑл

2023-мит олд Ӕмвошев «Город трудовой доблести» немн юкӑнтсы. Тӑм нем Вулаң даль пурайн Победа хӑтлӑв ванамаӑты пӑта тарма рӑпитум вошӑң па район хуятӑт унтасн ӕша павӑтсы. Щи ӕх, хуйтат ӕрлал, ӑн шалитман така рӑпитсӑт, дӑлдн сорашӑк вуракӑт мӑң мӑвев эвӑлт йира нӕхӑлды.

Вулаң дальн нух питум хӑтл постӑты елпийн Ӕмвошн йис пурмӑсӑт шавиты «Торум Маа» хотн «Отыры Великой Победы» вер щирн ванлупсы пӑншсы. Тӑм ванлупсы «В труде как в бою» щирн немӑтсы, щит «Торум Маа» па «Мӑв-авӑт па Хӑннӕхӕ» музейӑн ӕхн лӑщӑтум вер. Ванлупсыя ар вошӑң хӑннӕхӕ юхтылӑс, щит даль пурайн рӑпитум ӕх нявремлал па хильдал вӑсӑт.

«Мӑв-авӑт па Хӑннӕхӕ» музейн научной сотрудникӑ рӑпитты хӕ Юрий Квашнин путӑртӑс, тӑм кӑт музейӑн хӑв пура вӑш эвӑлт яха нӕтӑсман рӑпитлӑт па ванлупсӑт лӑщӑтлӑт. Дыв музей л хуя-

тӑт Ханты-Мансийской район кӑртӑт хӑват яңсӑт па мосты нӕпекӑт па пурмӑсӑт ӑкӑтсӑт. Ищиты щӑта вӑлды хӑннӕхуятӑт пилӑ путӑртсӑт, мӑта рӑт ӕхлал даль пурайн рӑпитсӑт. Итӑх пурмӑсӑт па нӕпекӑт тӑм ванлупсийн шивалӑты рӑхл.

Даль мӑнум пурайн Ӕмвош, Самарово кӑртӑн, Ханты-Мансийской районӑн вӑлды мир така па апрӑңа рӑпитсӑт. Щи пурайн щӑта хӑл лӑщӑтты комбинат вӑс. Щирн щӑта рӑпитты хӑннӕхуятӑт хӑл велпӑслӑсӑт па лӑщӑтсӑт. Сыр-сыр консерва банкайт версӑт па ӕхӑт щитӑт даль хӑрӑта китсийт.

Ищиты щи пурайн Лесхоз, кирмӑщ верты

Н. Вах верум хурӑт

тӑхи па па ар тӑхет рӑпитсӑт. Иса мир мӑң мӑвев фашистӑт ӕхтыйн нух питты пӑта ӕрлал, ӑн шалитсӑт, атл-хӑтл арсыр тӑхетн кӑпӑртсӑт.

Технолог-педагогической колледжӑн рӑпитты ими Ирина Курицина путӑртӑс, хутыса даль пурайн училищӑин вӑндӑтты па вӑндтылды хуятӑт фронта нӕтсӑт. Студентӑт учительлал пилӑ хошум милӑт ӕнтсӑт, посӑт, носкет тыйсӑт,

турн верты, войт тӑйты, кӑртӑпка ӑкӑтты колхоза нӕтсӑт па па арсыр мосты верӑт версӑт.

Щиты ийха катлӑсман, нӕтӑсман, ӕр па дыл ӑн шалитман мирев щи Вулаң дальн нух питӑс. Мӑңева, тӑмхӑтл, вӑлды мира, щи олаңӑн иса нӑмты па елды вӑлды хӑннӕхуятлӑва, нявремлӑва иса пурайн путӑртты мосл.

Путӑр хӑншӑс:
Надежда Вах

Даль хәр эвәлт пищмайт

Вулаң Отечественной даль пурайн советской газета мет мосты непека вәс. Ищиты «За большевистские колхозы» немуп газета. Щәта тәса айкеләт хәншыйт, хутыса даль хәрн ёхлүв мўев лавәлсәт па муй щирн рәт мўевн мирев даль сора вудыты пәта атл-хәтл тарма рәпитсәт.

Вулаң даль однитумн тәм газета 1360 не-пек аратн хәлум пўш ла-пәт хәтл мәр етдиләс. Щи непек мирн вера лавәлсы, вантэ, щәта даль хәр эвәлт айт вәсәт, муй арат далясты ёха ләмәтты сух, летут китсы, И.В. Сталин ики вулаң кәчаев партупсәт, колхозәтн верум планәт, вой па хўл велпәсләты верәт олаңан хәншман вәс.

1942-мит ол вўш эвәлт газетайн даль хәрн сол-датлүвн хәншум пищмайт етты питсәт. Итәх пищмайт мўң нынана ванлтәллүв.

Далясты вер тәса вәнтәты

» Ма, интәм РККА тәхи кәча, сырыя Сўмәтвош район РК ВЛКСМ секретаря вәлты хуят Н.А. Колюжной, комсомольцәта вән вўща ясаң китлум.

11 тыләщ юхды ма Красной Армия мўев вәнльты юхәтсум. Щи мәр ма военной тәхи етшуптәсум, лейтенант нәмн мәсаюм. Интәм муй кем әр тайлум, вуракәт веллум.

Сўмәтвош район айдат ёх! Вулаң даля пәлтаплы, әрәң, апрәң, нумсәң па каркам ёхлүв мосләт. Щи пәта далясты вера тәса вәнтәтыдыты па така тәялн! Даля танкистәт, снайперәт, артиллеристәт па хәйлүв ямәлды па лекшитты ёхлүв мосләт. Даль пәта тарма рәпитты ёх ищиты мет хәрщия атрәпитләт, аршәк хўл ат муцатләт, мўевн арсыр летутәт енмәлды ёх ищи яма по сорашәк ат

рәпитләт. Вантэ, далясты ёх пәта щит вән нәтупсы питл. Мосл, дәлн 1942-мит одн мўң вуракәт иса йира ат вўсүв.

Лейтенант хә Н. Колюжный

Әхәт уша йис, лейтенант хә Н. Колюжный 1942-мит одн даль хәрн ухл пунсәлэ.

Муйкәм әр тайләты, далясты ёха нәтаты!

» Няксимволь вошн вәлты ёх, далясты хәр эвәлт нынана вўща ясаң китлум!

Тәлаң ол мўев пә-та мўң вуракәт пила тарәндәлүв, рәт мўвн хәщум советской ёхлүв станкайт хуца дөльман тарма атл-хәтл рәпитләт, колхоз хәрәтн имет па няврелүв ән рўтьшуман ищи вера ар нәтсәт.

Тынәң мирев! Даль хәрн мўң ёхлүв пәлтаплы фашистәт велләт. Нын ищиты далясты солдатлү-ва нәтаты, мет аршәк хўл муцататы, мет аршәк де-тут сопаса вераты. Нын нәтупсылан вўраңан

Победа хәтл ванамайлүв!

Танковой училища етшум хә В.Ф. Роголев

«За Большевистские колхозы» немуп районной газета, 1942-мит ол, лыпәт тыләщ 23-мит хәтл

» Ешәк колхоз рәпатнекәт па советской непекаң ёх!

Даль хәра ма саттема мәнсум. Щәта вәлман военной тәхи яма етшуптәсем, пулеметчик хә нәмн мәсаюм. Щи тумпи муй арат пушкан вәл, щитәт иса нюр яма вәнтәтәсум. Интәм далясты щи мәнлүм. Тынәң мирыём! Ма така лупты вўтщәлүм, тарма па пәлтаплы вуракәт пушкан эвәлт есәлды питлүм.

Нын па колхоз рәпатнекәт, мет тәса па хәрщия мосты план вераты па вәятн, муй арат хўл катәл-ты, щикема мўң солдатлүв әрәңа па щомәңа йилдәт.

Пулеметчик-комсомолец хә Валентин Мурафу

«За Большевистские колхозы» немуп районной газета, 1942-мит ол, лыпәт хойты тыләщ 12-мит хәтл

Берёзова кәрт эвәлт пищма

» Тынәң мир! И ол юхды мўң вуракәт эвәлт мўев лавәлды питсүв. Даль хәра мәнты елпийн мўң лупсүв, хуты пәлтаплы вуракәт вошитты па велты питлүв. Ләпәт тыләщ мәр мўң хәрщия вуракәт пила даляслүв. Елды ищиты пәлтаплы далясты пит-лүв, дәлн сорашәк тынәң мўев эвәлт вуракәт йира вошитты.

Газетайн эвәлтнын уша версәты, мўң Калининской фронтән даляслүв. Ар ёхлүв даль хәрн ухлал пунсәт, тәп мўң, дылңа хәщум ёх, муйкәм әр тайлүв, щи әрн елды ву-ракәт велты питлүв, дәлн Победа хәтл ванамаыты.

Щи пәта рәт мўевн хәщум даль пәта атл-хәтл рәпитты мир! Нын әр-ланән мўң даль сорашәк етшуптәлүв. Щирн вой-хўл велпәсләты вер аршәка ат йил, мосты план мет ара вераты. Даль хәрн да-лясты хәт хоттелә ёхлүва иса нәтаты, итәх ёха вера лавәрт вәлты. Мўң па тәп елды, тәп елды вуракәт вошитты питлүв, дәлн тәм далын нух питты.

Тәм вўща ясаңт лей-тенантәт, щит Я. Зыков, В. Фомин, З. Копыльцов, старший сержант хә Г. Кориков, красноар-мейцәт М. Павлов, М. Ерин па далын лекшитты не Агапова китсәт

«За Большевистские колхозы» немуп районной газета, 1942-мит ол, васы мәнты тыләщ 11-мит хәтл

» Вўща вәлаты, ешәк мир! Мўң, мўев лавәлды ёх, яма вәлүв, нын мўң итәва Победа хәтл ванамаыты щира хәрщия рәпитләты.

Вән пәмашипа нынана!
Мўң па иса муй мосл
верлўв, дэлн сорашак
вуракат йира вўты.
Манум талн мўң дыведа
ванлтасўв, хутыса мўң,
увас ёхлўв, духн дольман
далясты хошлўв. Шуши
мирлўв мет пастыя, апрә-
ңа па ёрәңа духн яңхты
вер ванлтасат. Ар пелак
ёх вулаң мевд посатн
катлуптаты питлдыйт.

Кашаң увас хуятые
палтапды вурак пида
далясл. Ма ишиты хәршия
мўвев пата таранлалум –
лапат вурак веккеши мўв
илпия китсум. Така лупты
лаңхалум, хуты мўң ишиты
елды тарма мўвев пата
далясты питлўв. Нын па
иса муй ёр вэл, ши ёрн
аршак летут вераты, аршак
лэматсух па иса, муй далъ
пата мосл, щит сора па
тәса вераты. Щиты ийха
катдасман мўң Победа
хатл мушатлўв.

Муй вўрн вәлдаты,
муй кем рәпата тывл, ши
олаңан иса тыв ханшаты:
316-мит полевой пәщ-
та, 98-мит часть, Бо-
городицкой лейтенант хә

1942-мит ол Ас потты
тылащ кимит хатл

«За Большевицские
колхозы» немуп районной
газета, 1942-мит ол ван
хатлуп тылащ 24-мит хатл

Ханты ясаңа
тулмащтас:
**Ирина
Самсонова**

Нәмман тайлалўв

Тови пура юхтас. Тәм пурайн вулаң ёмәңхәтл посталўв – мўң оп-
рашлўвн палтап вуракат әхтыйн нух питум хәтл. Ас нопатты тылащ
9-мит хәтлән мўң ши ёх нәмәлмәлўв, дыв тарум вердал олаңан
путартлўв.

Мўң семьяевн ма
щатыщәсем Вла-
димир Григорьевич Пле-
ханов даясас. Лўв Ас
нопатты тылащ 1905-
мит олн Тәпәл губерния
Тюменской уезд Пле-
ханова кәртән сема питас.

Гражданской далъ сух-
нум юпийн «Обь-Иртыш-
ское речное пароходство»
тәхия рәпитты вўсы. Щиты
лўв мўң Увас мўвева, Ла-
поры кәрта касдас. Тата
далъ елпийн «Лапоры
– Шәнш вош» тәхийн Ас
хуца тўт аңкләт вўщитты
хәя рәпитас – щит шеңк
мосты рәпата, вантә, тўтәң
хопәтн яңхты ёх вўщитум
аңкләт пелы вантман уша
верләт, муй щирн елды
мәнты мосл. Ши пурайн
щит шеңк лавәрт рәпата
вас – арсыр тәрумн хопн
ловәлман яңхты мосас.
Щәлта тәм тәхи кәщая йис.

Лўв имел Ефросинья
Матвеевна пида вет няв-
рем енмәлтас. Владимир
Григорьевич рўтыщуман
киникайт лўңатты мосман
тайс. Имел непекды хуята
вас, щирн лўв пәтәда
сыяңа лўңтас. Лўв иса пу-
райн кәртәң мира нәтас,
щирн дыв тәм пура вәнты
В.Г. Плеханов нәмман
тайлалўв.

Ас нопатты тылащ 1942-
мит олн дая мәнты щира
мет сыры Омск воша юхтас,
тата связиста вәңлтылас.
Щәлта вәщ тылащ 1942-
мит ол вўш эвәлт «Рабоче-
крестьянская Красная
армия» (РККА) немасыя
увас мир дивизияйн
Сталинград вош эвәлт
вуракат вошитас, әхәт
Курской дуга хуца та-
рәңләс, юхи хәщум артән
па хон пелак Венгрия
мўв Будапешт хон вошн

В.Г. Плеханов имел пида

фашистат пида даясас.
Щатыщәсем далъ олаңан
ән путартас. Щәщәсем лўв
и путрәл нәмман тайсәлз,
хутыса лўв пиләла даясум
хә лўвәл сорум нянь деты
вәңлтас: «Володя, нәң
сорум нянь деты юкана
айлтыева щәпа, щиты нәң
хўв сытәңа вәллән».

Далъ сухнум юпийн
Ным Нярьех кәрта керләс,
тата елды «Лапоры –
Шәнш вош» тәхи кәщая
вещката рәпитас. Яма
рәпитмал пата «Знак
почёта» орденән мәсы.
Лўв Манстәр район архива
йис вәлупсы олаңан мосты
непекәт, пурмәсәт мойдас.

Владимир Григорьевич
ванкўтлы мәшитас, 1964-
мит олн әнтәма йис.

Манстәр район архив
хуца лўв непекдал шави-
ман вәлдәт. Щит эвәлт
уша йис, лўв Харьков вош
эвәлт немщәт вошитас. Ши
вән вер пата И.В. Сталинән
ишәкты непекн мойдасы.

Ши тумпи тата «За оборону
Сталинграда», «За боевые
заслуги» мевд посәл
удостоверение непекңәл
вәлдәт.

Аркадий Григорьевич
яйл Плеханов ищи даяс-
ас, 1945-мит олн әнтәма
йис.

Ма әңкем Лукерья Пет-
ровна Плеханова (эви
опрашнемл Афанасьева
вас) яйл Ефим Петрович
Афанасьев ищи дая вўсы,
щәта вәшәс.

Далъ – щит палтап вер,
щәта иса хуятат, айлат
муй вән хуятат әнтәма
йиләт. Щикем шаль, хуты
юхи хәщум олаңан фашизм
вер йилпа етас. Тәм йисн
ши вулаң далын даясум
ёх хилыдал ши арум вер
эвәлт мўң мўвев лавәл-
ләт. Мўң така эвәллўв –
мўң солдатлўв йилпа нух
питләт!

Тамара Клименова
Ханты ясаңа тулмащтас:
Людмила Гурьева

ВӘЯТН ШИ ОЛАҢАН

Вулаң Отечественной далъ пурайн Манстәр
(Микояновской) район эвәлт хәлүм щурәс мултас
хәннхә даясас.

Нух питум хәтл ванама́тум ёх веккеши нәмты питләлүв

Победа хәтл – Россия мұвн мет вулаң хәтл. Тәм ёмәңхәтл сем йиңк такды нәмәлматы ән рәхл. Кашәң ол Ас нопәтты тыләщ 9-мит хәтлән мұң мұвевн вәлты мир кев хураса йңхәл, дәлн дәлә йңхум, щәта ухлад пунум па дәл пурайнтарма рәпитум ёх кеша әня лыптәт пунты па пәмащипа яснәт ястәты. Вантә, кашәң хоттәл ёха Вулаң дәл шәк тәс.

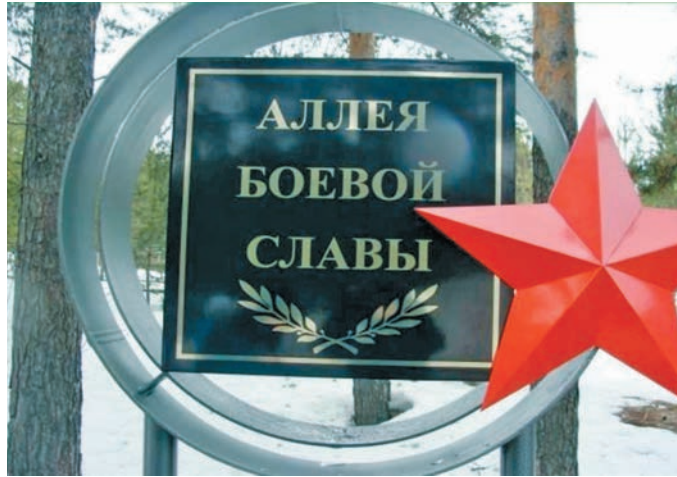
2024-мит олн 79 тәлә йис, хән мұң Вулаң дәлн нух питсүв. Тәмхәтл мұң Сәрханл мұв Угут па Лямина әшколайңәнән вәндтәйдты нявремәт дәлә йңхум, дәл хәрн ухлад пунум па дәл пәта тарма рәпитум ёх олаңән хәншум яснәт нынана ванлтәты дәңхалүв.

Иван Ефимович Покачев 296-мит дивизия хуща красноармейца вәс.

Яков Терентьевич Тайбин вулаң дәлә йңхәс. 1953-мит олн хұв пәнта шәшмәс, «Тутливәм-яун» нәмпи юхан хонаңән шависы.

Фёдор Павлович Колыванов 1922-мит олн сема питәс. Вулаң дәл пурайн рядовой солдата вәс. Дәл хәрн вера мәшмәлсы, щиты щи госпитальн 1945-мит олн ай кер тыләщ 15-мит хәтлән әнтәма йис. Ленинградской мұвн шависы.

Прокопий Николаевич Колыванов 1923-мит олн

сема питәс. Вулаң дәлн ищи рядовой солдата вәс. 1943-мит олн Ас нопәтты тыләщ 31-мит хәтлән дәл хәрн веккеши ухл пунсәлэ. Ленинградской мұвн шависы.

Иосиф Иванович Востокин – рядовой, 1923-мит олн сема питәс. Вулаң дәл олңитумн дәл хәра мәнәс. 1942-мит олн тәндлуп тыләщ 17-мит хәтлән вуракәт пида дәләсман веккеши ухл пунсәлэ. Ленинградской мұвн шависы.

Пётр Дмитриевич Кантеров рядовой солдата вәс. Вулаң дәлн ухл пунсәлэ.

Прокопий Николаевич Кантеров – ищи рядовой солдата вәс. Вулаң дәлн ухл пунсәлэ.

Николай Павлович Кантеров 1925-мит олн сема питәс. 1943-мит олн тови олңитумн дәләсты мәнәс. Юхды рәт мұвала ән керләс, Сумской мұв хуща шависы.

Тихон Агапович Кантеров 1924-мит олн сема

питәс. 1942-мит олн вәйт дор тыләщн дәләсты тәсы. Дәлн рядовой солдата вәс. 1944-мит олн вотас тыләщ 23-митн дәл хәрн ухл пунсәлэ. Псковской мұвн Тресно кәртән шависы. Мосл лупты, хуты шавиюм тәхи Лянтор вош әшколайн вәндтәйдты нявремәт әрн вәйтсы.

Константин Ксенофонович Каюков 1925-мит олн сема питәс. 1943-мит олн Ас нопәтты тыләщн дәлә тәсы. Щәта рядовой солдата вәс. Мұвев дәвалдман әнтәма йис.

Николай Ксенофонтович Каюков 1925-мит олн сема питәс. 1944-мит олн вән кер тыләщн дәл хәрн ухл пунсәлэ. Киев вошн шависы.

Лазар Яковлевич Каюков 1902-мит олн сема питәс. 1942-мит олн дәлә мәнәс. 1944-мит олн ван хәтлуп тыләщн вәшәс па тәм хәтл вәнәта ән вәйтсы.

Фёдор Семёнович Колыванов дәлн рядовой солдата вәс. 1944-мит

олн лыпәт тыләщ 25-мит хәтлән веккеши хұв пәнта шәшмәс. Гомельской мұвн Рогачев вошн шависы.

Антип Михайлович Лемпин 1919-мит олн сема питәс. Дәлн рядовой солдата вәс. 1941-мит олн Ас потты тыләщн 21-мит хәтлән дәләсты хәрн ухл пунсәлэ. Калининской мұвн шависы.

Николай Александрович Нимперов 1911-мит олн сема питәс. 1942-мит олн дәл хәра мәнәс. 1945-мит олн вән кер тыләщн вәтшәсы па тәм хәтл вәнты ән вәйтсы.

Андрей Ефимович Рынков 1917-мит олн сема питәс. 1942-мит олн ай кер тыләщн дәлә тәсы. Рәт мұвалда ән па керләс, дәләсты хәрн ухл пунсәлэ.

Николай Тихонович Тайбин Пим кәртән сема питәс. 1942-мит олн васы мәнты тыләщ 5-мит хәтлән дәл хәрн ухл пунсәлэ, Сталининградской мұвн хуща шависы.

Андрей Ефимович Тусимов рядовой солдата вәс. Мұвев пәта дәләсман ухл пунсәлэ.

Пётр Дмитриевич Нимперов 1926-мит олн сема питәс. Ищи рядовой солдата вәс. 1945-мит олн ай кер тыләщн 19-мит хәтлән дәләсты хәрн веккеши хұв пәнта мәнәс. Латвия мұвн хуща шависы.

Пётр Дмитриевич рәт ёх олаңән хулна уша ән версы. Ин хәтл вәнты рәтнадал кәншлдыйт.

Галина Лаптева китум пугәр щирн лопәс ләщәтәс:
Ирина Пословская

Непкин ёхлұв мўвев пәта даяссәт

Кашаң хоттел, ёх хуца хәннехуятәт вәлдәт, хуйтат Вулаң Отечественной дая яңхсәт, дая хәрн ухлал пунсәт муй па даян нух питты пәта тарма рәпитсәт. Ма хоттел, ёхдам хуца ищи щимәщ хәннехә вәс, щит ма вән щатьщәщем Егор Лукич Непкин па лұв Илья па Николай яйңәл. Интәм нынана дыв олнедн еша ай павәтты даяңхалум. Ар пеләк айкел, ма интернетн «Память народа» нәмпи сайт хуца вәйтсум.

Егор, Илья па Николай яйт Пәкәр кәрт пұңәлн омәсты Непкинской вәнт шушийн Лука Иванович Непкин вой-хұд велпәсләты хоттел, ёх хуца сема питсәт. Щит ар нявремәң хоттел, ёх вәс: нәл, пух па кәт эви. 1930-мит оләтн Непкинәт хот войт тәйсәт: мисәт па довәт. Лука Иванович бакенщика рәпитәс. Вулаң Отечественной дая олңитумн Непкинәт яйт Пәкәр кәрт эвәлт дая хәра тәсыйт.

Мет вән яйл Илья Лукич Непкин 1911-мит одн сема питәс. Советской лаш пәта даясәс. Пәлтапды даясәт вер тўвмәл пәта «За отвагу», «20 лет Победы над Германией», «50 лет Вооруженным силам СССР» нәмуп мевд посәтн катлуптәсы.

Дая юпийн Пәкәр совхозн рәпитәс. 1973-мит одн Ас потты тыләщ нәлмит хәтлән хұв пәнта шәшмәс. Непкинской вәнт кәртән шависы.

Егор Лукич Непкин – щит ма вән щатьщәщем. 1912-мит одн сема питәс. 1941-мит одн лыпәт тыләщн вулаң дая мәнәс. 272-мит стрелковой полк хуца 24-мит дивизияйн Сталинградской даян, Донбасской па Левобережной Украина хуца

Вика па Маша Непкинңән

вуракәт пида тарәндәс. Щәта даявәрта мәшмәлсы.

Тәп дая юпийн мәшмәлтум хә рәт мўвәла юхтәс. Войтехово кәрт колхоз хуца вой-хұд велпәслуман рәпитәс. Әхәтшәк хоттел, ёх Пәкәр кәрта вәлты-холты кәсәлсәт. Тәп 1967-мит одн вән щатьщәщем «За отвагу» нәмпи мевд посн мойдәсы. Лұв Пәкәр кәртән шависы.

Мет ай апщел Николай Лукич Непкин 1922-мит одн сема питәс. Дая пурайн Ленинград вош вуракәт пида тарәндәс. 1942-мит одн вәйт лор тыләщ 2-6-мит хәтләтн дая хәрн ухл пунсәлэ. Вантэ, щит хәтләтн Ленинград вош пұңәлн омәсты Урицк вошн шеңк даявәрт дая вәс. 85-мит стрелковой

дивизия хә ёх щив мет сырыя юхәтсәт. Дыв күтәлн Непкин красноармеец ищи мўвев пәта даясәс. Ар пеләк солдатәт щит пурайн ухлал пунсәт. Николай Лукич ищи...

Николай Лукич па хәйт пида Ленинградской область Колпино кәртән братской могилайн шависыйт. Щәта хәншман вәл: «Вечная слава воинам Советской Армии, павшим в боях за свободу и независимость нашей родины».

Ма кұш вән опрашдам ән па вантсәлам, тәп лыв вұраңән әрашлум, лыв верум вердал веккешинәмты питләдам. Ешәк ёхдам, Победа хәтл пәта вән пәмәщипа ясәт нынана лупты даяңхалум. Нын – пәлтапды, вешката

Нух питум хәтл

Ма яма нәмләм, хән мұң кәртәва васы пәктәт пида тухәл тыйн юхтәс сыяң вешкат ясән:
– Дая пәрәс!

Мәрәмум мир, айл па вәнл, шәкашум ёх: ащиды, яйды ёх кена далмәс:
– Дая пәрәс!

Яма хәтләс най, хота юхтәс уй. Асн ёңкәт рохләт, хутңәт әмща үвдәт, пәлңәт күтн әмща лоньх хурпи нуви тухәлләл, әвәлман мира тәләт:
– Дая пәрәс!

Вусты ваншет кавәрмәсәт, пәләң ух лыптәт ухлал, нух алумсәт, юх нұв кәтјувәтпәрләсәт, мәләң хұд нялум лыптәт енумты питсәт, лоньх пәйт худна хәншәң вұды сухн. тәп сащл әмәщ ясән:
– Дая пәрәс!

Микуль Шульгин

па хәрщия мўвев пәта даяссәты.

Тәмхәтл Украина мўвн дая мәнл. Ма яём щәта ищи даясл. Ма вәләм, хути тәм ванән Победа хәтл ищиты постәты питлұв. Щит пәта яёма әр па тәлаңа вәлты щир даяңхалум.

Путәр хәншәс:
Вика Непкина,
6-мит кләсс, Тәк әшкола

Хәнты ясәңа тулмащтәс:
Ирина Самсонова

Сүмәтвошн даль хәрн ухдал пунум ёх пәта лэщәтум кев хурасәт

Далясты мәнум рәт ёхдам нәмәлман тәйләдам

Лыв Шохан кәртән вәсәт па енумсәт, Вән юхан лыпийн (Вогулкая ин альщәла), вўды таш шависәт, шуши хўл па вой велпәсләсәт, Вән Аса яңхсәт ям хўла, щиты вәсәт.

Катя ими аңқаңкем щиты путәртыләс, лыв ши пурайн пакәнман вәсәт па шәк тўвман, хән 1937-мит тәлн ар вән икет тәм мўвев эвәлт тәсайт. Лўв икел – Василий Яковлевич Новьюхов, 1898-мит тәлн сема питәс, яма велпәслумал пәта «стахановец» нем тәйс па әхәт сўтытты тәса.

Хән 1941-мит тәлн па

атум вер юхтәс, хәшум ай ёхлўв далясты вўсайт. Андрей Яковлевич Новьюхов 1941-мит олн далясты мәнәс. Хопн Сўмәтвош вәнты довәлсәт, ванлтәты имет яңхсәт, щәта яха әкәтсайт, елды карты хопн Омск вош вәнты тәсайт. Аңкел ими Ольга Степановна непекн тәтьляса, мәтты пухл далясман хулт вәшәс. Әхәт

па нәпек айкел тәса – рядовой Андрей Яковлевич Новьюхов 1943-мит олн Москва вош дөпн даль хәрн пәрум мўвл вәл. Юлн Тўтлөвум кәртән имел хәщәс, и пухтайс, лўв аңкел ими иши ши тәлн әнтәма ийс.

Еша вәс па 1942-мит олн Катя ими аңқаңкем пухл далясты тәса – Семён Васильевич Новьюхов 18 ода йис. Ищиты лўвел вантты яңхсәт, Сўмәтвош вәнты хопн довәлсәт. Хоп калтәңән ши арат ар хәннәхә хопн юхәтман вәс. Хопн вўты катәлды тәхийн лодты щир әнтәм вәс. Мир кәртәт эвәлт

худыева щәта, щиты аңқаңкем ястыләс. Иши карты хопн Омск вош вәнты тәсайт. Семён Васильевич Новьюхов – рядовой стрелок, 52-мит гвардейской стрелковой полк хуши служитәс. Ай тахет потты тьләщ 17-митн 1944-мит олн Польша мўвн даль хәрн пәратсы па иши тәхийн Гоберышкен кәртән шависа.

Лыв таксара далясмел пәта тәмхәтл мўң тәм нуви тәрум илпийн яма вәллўв, няврәмәт енмәллўв па хәлэвәт елды, яма вәлды щирәт олаңән нәмәслўв.

Путәр хәншәс:

Светлана Новьюхова

ВЭЯТН ШИ ОЛӘҢҢ

Мўң Вән юханэв хуша вәлды кәртәт эвәлт 1937-мит олн репрессия шәк пурайн хәскем хуят сўтытты тәсайт, дыв юхи ән юхәтсәт. Вулаң даль олңитумн ар хә хуят далясты мәнсәт, юхи тәп лапәт хуят юхәтсәт. Кәтхушьяңкем хуят даль хәртән хәщәсәт.

Ханты ясанг
(Хантыйское слово)
№9 (3645), 16.05.2024

Соучредители
Дума, Правительство
Ханты-Мансийского
автономного округа – Югры

Издатель
Департамент внутренней
политики
ХМАО-Югры

Редакция

ВРИО
главного редактора –
Рагимова Н.В.

Телефон (3467) 33-24-02

Ответственный секретарь –
Вах Н.И.

Телефон (3467) 33-24-02

Адрес редакции и издателя:

628011, г. Ханты-Мансийск,
ул. Комсомольская, 31
тел./факс (3467) 33-17-52

E-mail: gazeta@khanty-yasang.ru
Газета размещена на сайте
www.khanty-yasang.ru

Отпечатано:

ООО «Новости Югры-
Производство» г. Сургут,
ул. Маяковского, 14.

Индексы 04393, 54393

Тираж **2166** экз.

Заказ **2042**

Цена свободная

Газета
зарегистрирована
Управлением Федеральной
службы по надзору в
сфере связи,
информационных технологий
и массовых коммуникаций по

Тюменской области,
ХМАО-Югре и ЯНАО.

12+

Свидетельство о регистрации
ПИ №ТУ 72-00796
от 23 января 2013 г.

Мнение авторов публикаций
не обязательно отражает
точку зрения редакции.